

MEDIAN VAIKUTUS MAAILMANKUVAAN

Median määritelmä

- Medioitunut – välitteisessä tavassa viestiä tavoitetaan suuri joukko ihmisiä
- Median käsite on laaja?
- Kirjapainon kehittyminen 1400-luvulla on yksi maailmaa eniten muuttaneista keksinnöistä
 - *Lehdistö*
- Internet 1990-luvulta
 - *Globaali media*
 - *Vaikea kontrolloida ja säädellä*

Medialukutaito

- Kyky arvioida kriittisesti tiedotusvälineiden välittämää tietoa sekä sen luotettavuutta
- Miten ja mistä tietoa hankitaan ja miten totuudenmukaisesti sitä välitetään
- Mediatutkimuksen tavoitteena on ymmärtää mediaan perustuvaa nykykulttuuria

Median yhteiskunnallinen valta

- Tieto on informaatiota mutta kaikki informaatio ei ole tietoa
- Medioiden tulee suodattaa informaatiosta olennainen tieto
- Median avulla voidaan ohjata ihmisten mielipiteitä
- Media voi toimia propagandan eli aatteen tai opin järjestelmällisen levittämisen kanavana
- Informaatio­sota – pyritään vaikuttamaan tiedon sisältöön ja sen kulkuun

Journalismi ja uutisointi

- Journalismi välittää median kautta erilaisten tapahtumien kuvauksia ennalta rajaamattomalle yleisölle
- Luotettavaa ja ymmärrettävää tietoa maailman ilmiöistä
- Journalismi käyttää yhteiskunnassa määrittelyvaltaa
- Päättävät mitkä asiat nousevat mediassa käsiteltäviksi asioiksi ja kuinka ne esitetään eli kehystetään
- Kehystäminen – valittu näkökulma ja painotus

- Uutiskriteerien perusteella laaditaan uutiset mediaan ja päätetään, että aihe on uutisen arvoinen
 - *Keskeiset kriteerit:*
 - Tapahtuman kielteisyys
 - Liittyminen vaikutusvaltaiseen henkilöön
 - Koskettavuus
 - Voimakkuus
 - Odottamattomuus
 - Toistuvuus
 - Merkittävyys

Muita journalismin muotoja

- Taustajutut, reportaasit, pääkirjoitukset, kolumnit, pakinat ja yleisönosastokirjoitukset sekä artikkelit
- Joukkoviestintä on laajempi käsite kuin journalismi
- Journalismi on joukkoviestintää mutta kaikki joukkoviestintä ei ole journalismia esim. mainonta

Journalismin eettiset ohjeet

- Viitoittavat toimittajien työtä
- Tulee pyrkiä välittämään paikkansa pitävää, olennaista ja monipuolista tietoa siten, että ihmisten ihmisarvoa ja yksityiselämän suojaa kunnioitetaan.
- Toimittajat ovat vastuussa välittämistään sisällöistä
- Journalistilla on oikeus kieltäytyä tehtävästä, joka on ristiriidassa hänen oman vakaumuksensa kanssa
- Julkisen sanan neuvosto
- Eri medioilla on omat journalistiset linjaukset

Sananvapaus

- Jokaisella on oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa mielipiteitä, tietoja ja muita viestejä kenenkään estämättä
- Vapaita medioita
- Valtio voi kontrolloida medioita
- Sananvapaudesta on laadittu useita kansainvälisiä sopimuksia
- Suomessa perusoikeus, ja oikeus siihen on turvattu perustuslaissa
- Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä

- Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia
- Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia
- Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta
- Sananvapauden käyttöä rajoitetaan niin, ettei sananvapauden turvin sallita muiden ihmisten perusoikeuksien tai ihmisarvon loukkaamista
- Suomen rikoslaissa kunnianloukkaus ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan on säädetty rangaistaviksi teoiksi

- Tavallinen kansalainen voi tuoda oman viestinsä laajasti esille oikeastaan vain sosiaalisessa mediassa
- Uudenlainen maailma hyvässä ja pahassa
- Uudet asiat leviävät nopeasti

Algoritmisoitumisen vaaroja

- Algoritmeilla on suuri vaikutus ihmisten maailmasta saamaan tietoon ja sen myötä maailmankuvaan
- Algoritmi tarkoittaa tarkkaa kuvausta tai ohjetta prosessin suorittamisesta
- Algoritmit ohjaavat internetin hakukoneen tuloksia
- Internetyhtiöt eivät ole suostuneet avaamaan algoritmejaan, joiden avulla ne säätelevät käyttäjiensä näkemää sisältöä
- Tiedonhaun lisäksi käytetään automatisoituun päätöksentekoon
 - *Esim. pankkien lainapäätösten tekemiseen ja vakuutusten myöntämiseen*
- Ihmisten luottamus etenkin sähköiseen mediaan luotettavana tiedonlähteenä on heikentynyt

Vastamedia

- Mediatoimijoilla on oma toimituksellinen linjansa
- Median sidonnaisuudet vaikuttavat niissä julkaistavaan sisältöön
- Medioiden sidonnaisuudet ovat avoimesti julkilausuttuja
- Vastamedia, vaihtoehtomedial ja valemedia ovat nimityksiä mediatyypille, joka käsittelee uutisoimiaan aiheita rajatusta näkökulmasta
- Uutisointiin valikoidaan vain sellaisia seikkoja, jotka tukevat median omaa näkökulmaa

Valeuutiset

- Luotettavuus ja totuudenmukaisuus ovat tärkeitä journalistien työtä ohjaavia periaatteita
- Laadittu harhautustarkoituksessa
- Pyrkii vaikuttamaan oikealta uutiselta
- Internetin ja sosiaalisen median myötä valeuutisten määrä on kasvanut
 - *Valeuutisia on helppo jakaa tehokkaasti ja kohdentaa algoritmien avulla käyttäjien mielenkiinnon ja toiminnan mukaan jopa yksittäisille käyttäjille*
- Motiiveina:
 - *Taloudellinen hyöty*
 - *Poliittisissa tarkoituksissa tehty väärän tiedon jakaminen*
 - *Pyrkimykset levittää salaliittoteorioita*

- Valeuutiset vaikuttavat suomalaisten käsityksiin ajankohtaisista asioista melko paljon tai erittäin paljon
- Erityisen alttiita ovat ikäihmiset
- Vahvistusharha – ihmisten on helppo uskoa sellaisia asioita, jotka sopivat jo aiemmin omaksuttuun maailmankuvaan ja joita halutaan uskoa
- Ihmiset havaitsevat ja uskovat valeuutisia, jos ne ovat heidän maailmankatsomuksensa mukaisia
- Ihminen muistaa valeuutisen sisällön vaikei siihen uskoisikaan, toiston myötä ihmiset alkavat helposti uskoa valeuutisten sisältöihin

Vihapuhe sananvapauden haasteena

- Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat tai edistävät etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiä tai muuta suvaitsemattomuuteen liittyvää vihaa tai jotka oikeuttavat siihen
- Rasismi, viharikokset ja ääriliikkeiden toiminta on tullut näkyvämmäksi ja vihapuheen vaarana on, että se voi johtaa eri väestöryhmien välillä sellaiseen suhtautumiseen, joka helpottaa väkivallan käyttöä toiseen ryhmään kuuluvia kohtaan
- Avoimet demokraattiset yhteiskunnan tarvitsevat erilaisia mielipiteitä, vallitsevien olojen kritiikkiä ja vaihtoehtojen esittämistä
- Vihapuhe on Suomessa vakava yhteiskunnallinen ongelma

Sosiaalinen media maailmankuvan muokkaajana

- Ihminen on luontaisesti kiinnostunut lähiverkostonsa asioista ja kaipaa vuorovaikutusta sekä hyväksyntää
- Sosiaalinen media on muuttanut kommunikointimahdollisuuksia ja lähiverkostoista saatavilla olevan tiedon määrää
- Sosiaalinen media luo sellaisen sosiaalisen tiedon yltäkylläisyyden tilan, johon ihmisellä ei ole kehittyneitä säätelykeinoja
- Sosiaalinen media voi laajentaa maailmankuvaa, mutta myös tehdä siitä entistä kapeamman
- Valitsemme omaa maailmankuvaamme vahvistavia ihmisiä ystäviksemme

- Yksittäiset asiat ja mielipiteet jäävät helposti vaille huomiota
- Nettikiusaaminen
- Yhteiskunta on demokratisoitunut siinä mielessä, että kenestä tahansa voi tulla vaikuttaja
- Influensserit – suositut sosiaalisen median vaikuttajat
- Suomen valtioneuvosto valjasti somevaikuttajat levittämään tietoa koronasta
- Iso osa nuorten sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta tapahtuu verkossa

Trollaus pyrkii hämmentämään

- Trollauksella tarkoitetaan keskustelun häirintää
- Trollauksen motiivina voi olla:
 - *keskustelun osapuolten välisten erimielisyyksien lietsominen*
 - *Kiusanteko*
 - *Valtioiden välinen informaatiotosota*

Mainonnan eettisiä kysymyksiä

- Mainonta on osa joukkoviestintää
- Tarkoitus edistää tuotteiden myyntiä, ja se perustuu mielikuvien luomiseen
- Journalistiliitto valvoo sääntöjen noudattamista
- Suora- tai piilomainonta
- Suorassa mainonnassa vastaanottaja ymmärtää kyseessä olevan mainos
- Piilomainonnan kohteet eivät tiedosta olleensa mainonnan kohteina